

Rejent * rok 35 * nr 6(410)
czerwiec 2025 r.

Konferencje – Zjazdy – Spotkania

Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Rygor notariusza. Egzekucja komornicza. Prawnik w egzekucji długów”

W dniu 29.11.2024 r. odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa pt. „Rygor notariusza. Egzekucja komornicza. Prawnik w egzekucji długów” zorganizowana przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, Izbę Komorniczą w Warszawie, Izbę Notarialną w Warszawie oraz Polski Instytut Notarialny. Wydarzenie cieszyło się bardzo dużym zainteresowaniem przedstawicieli wszystkich zawodów prawniczych. Dzięki formule hybrydowej obrady śledziło kilkaset osób – stacjonarnie w Auli Starej Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego na Kampusie Głównym Uniwersytetu Warszawskiego oraz zdalnie na platformie YouTube (łączna liczba wyświetleń przekroczyła 2.500). Patronat medialny nad wydarzeniem objęli dziennik „Rzeczpospolita” oraz „rp.pl”, partnerem konferencji było wydawnictwo „Currenda”. Oprawę fotograficzną zapewnił Wojciech Iwaszkiewicz – „Jakoś się kręci”.

Udział w konferencji wzięli przedstawiciele siedmiu wiodących ośrodków akademickich – Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Szczecińskiego, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie i Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, co gwarantowało najwyższy poziom merytoryczny. Praktycznego

waloru nadał obradom czynny udział przedstawiciele samorządów notarialnego i komorniczego, sędziów Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych, a także radców prawnych. Referaty koncentrowały się na aktualnych oraz istotnych dla praktyki zagadnieniach, dotyczących m.in. tzw. prywatnych tytułów egzekucyjnych, problematyki podmiotowej egzekucji sądowej, a także na aspektach odpowiedzialności prawnej podmiotów podejmujących czynności w toku postępowania wykonawczego. Konferencja wywołała ożywioną dyskusję, skłaniała do pogłębionej refleksji nad kształtem instytucji prawnych oraz wyzwaniem stawianymi szeroko rozumianej egzekucji sądowej.

Obrady otworzył Dziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego prof. UW dr hab. Sławomir Żółtek, podkreślając, że spotkanie łączy różne perspektywy i środowiska skupione wokół prawa egzekucyjnego. Witając zgromadzonych, zwrócił uwagę, że konferencja służy wymianie poglądów i doświadczeń między przedstawicielami nauki i praktyki. Profesor UW dr hab. Tadeusz Zembrzusi (Pełnomocnik Dziekana WPiA UW ds. współpracy z samorządami prawniczymi) podziękował współorganizatorom oraz wyraził przekonanie, że współpraca Wydziału Prawa i Administracji z samorządami notarialnym i komorniczym będzie się rozwijała, owocując kolejnymi wspólnie organizowanymi wydarzeniami oraz podejmowanymi inicjatywami. W części inauguracyjnej głos zabrali także komornik Elżbieta Adamska-Śmigrodzka (Przewodnicząca Rady Izby Komorniczej w Warszawie), notariusz Tomasz Karłowski (Prezes Rady Izby Notarialnej w Warszawie), notariusz dr Andrzej Jan Szereda (Dyrektor Polskiego Instytutu Notarialnego) oraz SSN prof. dr hab. Karol Weitz (Kierownik Katedry Postępowania Cywilnego WPiA UW).

Konferencja została podzielona na trzy panele tematyczne, które moderowali prof. UAM dr hab. Marcin Walasik (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu), prof. UŚ dr hab. Andrzej Torbus (Uniwersytet Śląski w Katowicach) oraz dr Andrzej Jan Szereda (Uniwersytet Łódzki).

Pierwsza merytoryczna część sesji inauguracyjnej obrady została poświęcona problematyce notarialnych tytułów egzekucyjnych i poddaniu się egzekucji. Profesor dr hab. Andrzej Jakubecki (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie) analizował pojęcie zdarzenia, od którego uzależnione jest wykonanie obowiązku dłużnika objętego poddaniem się egzekucji w formie aktu notarialnego. Zwrócił uwagę, że instytucja

uregulowana w art. 777 k.p.c. została wykreowana z myślą o wierzytelnościach, których wysokość i terminy płatności w dniu wydania oświadczenia nie wywoływały wątpliwości. Wykazywał, że rozciągnięcie notarialnych tytułów egzekucyjnych na długi przyszłe stało się źródłem wątpliwości i rozbieżności, tworząc wyzwania związane z potrzebą zapewnienia właściwej ochrony dłużnika w następstwie rozszerzenia zakresu uprawnień wierzyciela. Wychodząc z założenia, że badanie istnienia długu w postępowaniu klauzulowym jest niedopuszczalne, prelegent wyraził obawę, że obowiązująca regulacja ustawowa (art. 777 § 1 pkt 4-6 k.p.c.) nie eliminuje ryzyka prowadzenia egzekucji w sytuacji nieistniejącego długu. Krytycznie ocenił tendencję do poszerzenia możliwości kreowania prywatnych tytułów egzekucyjnych.

Wątpliwości pierwszego prelegenta podzieliła prof. UJ dr hab. Marta Romańska (Uniwersytet Jagielloński), podkreślając, że wydanie tytułu egzekucyjnego w postaci orzeczenia sądowego – w odróżnieniu od notarialnych tytułów – jest poprzedzone badaniem podstawy odpowiedzialności oraz weryfikacją istnienia długu, a także jego wymagalnością. Podała analizie możliwość poddania się egzekucji co do świadczenia przyszłego na tle roszczeń alimentacyjnych, zwracając uwagę na praktyczne trudności i skutki wynikające z braku możliwości zweryfikowania tego, czy *ad casum* obowiązek spełnienia świadczenia się skonkretyzował. Zaznaczyła, że wprawdzie dłużnik może podjąć obronę w ramach powództwa opozycyjnego i doprowadzić do umorzenia postępowania egzekucyjnego, lecz powiązanie prywatnych tytułów egzekucyjnych ze świadczeniami przyszłymi uznała za zbyt daleko idące odejście od schematu, który powinien obowiązywać w systemie prawnym.

Odminną perspektywę instytucji notarialnych tytułów egzekucyjnych zaprezentował prof. UW dr hab. Tadeusz Zembrzusi (Uniwersytet Warszawski), zastrzegając, że wyłącznie ustawa może nadać określonym aktom prawnym walor tytułów egzekucyjnych. Zaakcentował, że wykreowanie przy udziale notariusza instrumentu chroniącego wierzyciela stanowi alternatywę dla postępowania sądowego, służy uniknięciu długotrwałego i kosztownego procesu, zaś możliwość szybkiego przystąpienia do fazy egzekucji jest szczególnie istotna w dobie kryzysu wymiaru sprawiedliwości. Prelegent zaznaczył, że judykatura przyjmuje wprawdzie, iż tytuł egzekucyjny z art. 777 § 1 pkt 4-6 k.p.c. musi zawierać

oznaczenie wierzyciela w sposób określony w art. 92 § 1 pkt 4 prawa o notariacie, lecz opowiedział się za wprowadzeniem instytucji tytułu egzekucyjnego „na okaziciela”, w którym wierzyciel mógłby być identyfikowany w inny sposób niż imiennie. Dostrzegając związane z tym ryzyko (np. związane z możliwością multiplikowania tytułów egzekucyjnych), postulował wprowadzenie elastycznych rozwiązań uwzględniających potrzeby obrotu gospodarczego.

Ostatnie wystąpienie w ramach pierwszego panelu zostało poświęcone oznaczeniu sumy pieniężnej w tytule egzekucyjnym. Profesor USz dr hab. Kinga Flaga-Gieruszyńska (Uniwersytet Szczeciński) zwróciła uwagę na problemy i wątpliwości odnoszące się do należności o charakterze ubocznym, takie jak odsetki czy koszty dochodzenia należności, a także do świadczeń, które mają być wypłacane lub wydawane w ratach. Nie zabrakło także wskazówek i sugestii odnoszących się do stosowania klauzul waloryzacyjnych oraz egzekucji świadczenia pieniężnego wyrażonego w walucie obcej. Prezentując poszczególne aspekty redagowania przez notariusza treści oświadczenia dłużnika o poddaniu się egzekucji, prelegentka wskazywała na niedostatek jednolitych reguł porządkujących praktykę notarialną.

Pierwszą część konferencji zwieńczyła bardzo interesująca i wielowątkowa dyskusja. Uwagi i refleksje dyskutantów koncentrowały się wokół mechanizmów usprawnienia obrotu gospodarczego, związków instytucji prawa materialnego i procesowego, dopuszczalności i zakresu wystawiania notarialnych tytułów egzekucyjnych, a także ochrony interesów dłużnika i wierzyciela. Uczestnicy zastanawiali się, czy sięganie do innych instytucji prawnych (np. weksli) może być postrzegane jako alternatywa dla notarialnych tytułów egzekucyjnych.

Drugi panel – poświęcony zagadnieniom podmiotowym – rozpoczął się od referatu komornik dr Urszuli Gęślickiej na temat prowadzenia egzekucji przeciwko współnikom spółki cywilnej. Po przybliżeniu istoty przedmiotowej spółki prelegentka zaprezentowała założenia odpowiedzialności solidarnej dłużników oraz przybliżyła status prawny współników jako dłużników egzekwowanych, zwracając uwagę na konieczność prawidłowego wystawiania tytułu wykonawczego przeciwko wszystkim podmiotom stosunku prawnego.

Następny referent, komornik Dawid Paleczny, w bardzo interesujący i przystępny sposób omówił problematykę egzekucji z majątku wspólnego małżonków, wyodrębniając egzekucję z ruchomości, z wierzytelności z rachunków bankowych, z praw majątkowych i z nieruchomości. Zwrócił uwagę na możliwość żądania przez wierzyciela ustanowienia rozdzielnosci majątkowej małżeńskiej, a także wskazał na potrzebę usprawnienia i zapewnienia transparentności egzekucji sądowej, postulując utworzenie rejestru umów majątkowych małżeńskich, do którego dostęp powinni posiadać komornicy sądowi.

Z kolei notariusz dr Katarzyna Grajewska-Bartosz skoncentrowała się na analizie skutków nieujawnienia w księdze wieczystej zawarcia umowy majątkowej małżeńskiej w przypadku egzekucji z nieruchomości. Podkreślając rolę notariusza jako osoby zaufania publicznego, szczegółowo zaprezentowała mogące się ziścić negatywne następstwa zarówno dla małżonka niebędącego dłużnikiem, dla potencjalnego nabywcy nieruchomości, jak i dla wierzyciela.

Drugi panel zakończyło wnikliwe wystąpienie prof. UŁ dr. hab. Macieja Mulińskiego (Uniwersytet Łódzki) poświęcone zagadnieniom egzekucji w razie przejścia uprawnień lub obowiązków po powstaniu tytułu egzekucyjnego. W swoich rozważaniach odnoszących się do pożądanых przekształceń prelegent wyodrębnił i omówił trzy sytuacje, tj. w której wydany został tytuł egzekucyjny, lecz nie nadano mu jeszcze klauzuli wykonalności; w której powstał tytuł wykonawczy, lecz nie wszczęto jeszcze egzekucji; w której egzekucja została już wszczęta.

Po zakończeniu panelu odbyła się krótka dyskusja. Polemikę wywołało zagadnienie dopuszczalności nadawania klauzuli wykonalności w kontekście następstwa prawnego.

Trzeci panel – poświęcony problematyce odpowiedzialności – rozpoczęło bardzo interesujące wystąpienie notariusz dr Anety Wilkowskiej-Płociennik na temat dopuszczalności żądania uzyskania przez komornika informacji od notariusza na podstawie art. 761 k.p.c. Prelegentka spojrzała na to zagadnienie przez pryzmat tajemnicy notarialnej, której naruszenie może powodować dyscyplinarną, cywilną, a nawet karną odpowiedzialność rejenta. Przeanalizowano sytuacje, w których ochrona ustalonej w interesie klientów tajemnicy zawodowej notariusza powinna wiązać się z odmową wykonania żądania komornika sądowego prowadzącego

egzekucję. Rozważano, na ile wypowiedzi judykatury odnoszące się do obowiązków notariusza względem sądu w postępowaniu rozpoznawczym mogą mieć zastosowanie do czynności podejmowanych w postępowaniu egzekucyjnym.

Kolejny prelegent, prof. UŚ dr hab. Krystian Markiewicz (Uniwersytet Śląski) w bardzo wnikliwy sposób omówił problematykę zajęcia wierzytelności co do kwot złożonych na rachunku depozytowym notariusza jako podmiotu zaufania publicznego. W swoich rozważaniach - uwzględniając cel depozytu notarialnego polegający na stworzeniu podmiotom stosunków cywilnoprawnych możliwości przechowania dokumentów lub środków pieniężnych – podjął próbę udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy i jakim podmiotom przysługiwać może roszczenie o wydanie przedmiotu złożonego w depozycie.

Mimo nieobecności dr hab. Magdaleny Błaszczyk (Uniwersytet Warszawski), tezy referatu poświęconego odpowiedzialności notariusza za pomoc w udaremnieniu egzekucji zaprezentowała dr Aneta Wilkowskiej-Płóciennik. Prelegentka z powodzeniem wystąpiła zatem w podwójnej roli, łącząc wykonywanie zawodu notariusza z pasją pracy naukowej w dziedzinie prawa karnego. Zwróciła uwagę na konieczność odmawiania przez notariusza dokonywania czynności w sytuacji, w której powziąłby on podejrzenie ziszczenia się przesłanek z art. 300 k.k.

Ostatnie wystąpienie poświęcone było zagadnieniu odpowiedzialności cywilnej komornika sądowego w świetle odpowiedzialności Skarbu Państwa. Komornik Piotr Bukszewicz scharakteryzował zasady, w których Skarb Państwa jest odpowiedzialny za szkodę solidarnie z komornikiem sądowym, z uwzględnieniem mechanizmów zwrotnych roszczeń między tymi podmiotami.

Dyskusja skoncentrowała się wokół zagadnienia zwolnienia z tajemnicy notarialnej. Wątpliwości wzbudziła także faktyczna możliwość i następstwa zajęcia kwot złożonych na rachunku depozytowym notariusza. Obrady przedłużyły się, w stosunku do planu, o przeszło godzinę, lecz wysoka frekwencja utrzymała się do końca konferencji.

Podsumowania konferencji dokonali prof. UW dr hab. Tadeusz Zembruski wraz z prof. dr hab. Karolem Weitzem. Głos zabrali także współgospodarze wydarzenia – Przewodnicząca Elżbieta Adamska-Śmigrodzka oraz Prezes Tomasz Karłowski. Podziękowano osobom odpo-

wiedzialnym za organizację konferencji (w tym sekretarz mgr Mariannie Iaroslavskiej), prelegentom za bardzo interesujące i twórcze wystąpienia, a także wszystkim obecnym, w tym zwłaszcza notariuszom oraz komornikom sądowym, za aktywny udział w konferencji oraz za podjęty wysiłek służący poszukiwaniu optymalnych rozwiązań służących zapewnieniu bezpieczeństwa obrotu prawnego, efektywności i skuteczności egzekucji sądowej. Wyrażono nadzieję na dalszą owocną współpracę środowiska naukowego, notarialnego i komorniczego wokół licznych zagadnień wzbudzających zainteresowanie przedstawicieli profesji prawniczych.

Prof. UW dr hab. Tadeusz Zembruski – Katedra Postępowania Cywilnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego; ORCID: 0000-0001-8239-6827.